

Matbanker för ett minskat matsvinn i livsmedelskedjan

I dagens samhälle kastas var tredje inhandlad matkasse. Situationen är ohållbar, inte minst då matproduktionen genererar stora mängder växthusgasutsläpp. Men vad kan göras för att minska matsvinnet? Kanske är matbanker en del av lösningen.

En matbank tar tillvara på mat av bra kvalitet som av olika anledningar skulle ha hamnat i soptunnan i stället för på matbordet. Matbanken tar hand om maten och delar ut den till hjälporganisationer som fördelar den till behövande. Mat kan även skänkas direkt till en lokal välgörenhetsorganisation från livsmedelsaktörer, utan att gå via en matbank.

En enkät riktad mot alla Sveriges ICA-butiker visar på att cirka 30% av butikerna skänker mat till behövande. Resultaten talar för att det finns ett intresse för den här typen av åtgärd, även om svaren bör tolkas med en nypa salt då engagerade butiker kan ha varit mer villiga att svara på enkäten.

Mängden mat som skänks från svenska matbutiker till behövande uppskattas grovt räknat från enkätsvaren till 1 900-4 400 ton per år. Det skulle innebära att cirka 4% av matavfallet från Sveriges matbutiker slipper kastas genom åtgärden.

Det kostar inte matbutikerna några stora summor att skänka bort mat i stället för att kasta den. Troligtvis kan det i stället löna sig, eftersom kostnaden för avfallshantering minskar. Dessutom kan åtgärden generera goodwill som i sin tur leder till en ökad omsättning för butikerna.

Huvudparten av Sveriges matbanker bedrivs ideellt. Genom intervjuer med ansvariga på matbankerna framgår att även om de är relativt nöjda med hur deras verksamheter bedrivs i dagsläget, är de osäkra på om det är möjligt att finansiera matbanker av större omfattning enbart med ideella medel.

Matproduktionen ger upphov till stora mängder växthusgasutsläpp som bidrar till den globala uppvärmningen. Produktionen av mat som inte utnyttjas innebär att klimatpåverkan blir större än nödvändigt. Att skänka mat till behövande i stället för att kasta den innebär därför med största sannolikhet en klimatvinst för samhället, eftersom åtgärden leder till att mindre mat behöver produceras.

Det finns potential för matbanker och liknande verksamheter att i större utsträckning användas för att minska livsmedelskedjans matsvinn. Det finns ett behov från utsatta människor som idag inte mättas, samtidigt som stora resurser hos livsmedelsaktörerna inte utnyttjas. Dessutom finns viljan hos både livsmedelsaktörer och matbanker att utveckla åtgärden ytterligare. Det råder dock viss osäkerhet kring hur livsmedelshanteringen ska skötas, både så att lagstiftningen följs och så att inte dålig mat serveras till de behövande. Tydliga riktlinjer och handledning i frågan hade kunnat minska osäkerheten och öka åtgärdens effektivitet.

För att matbanker ska kunna nå sin fulla potential krävs det att de sköts på ett professionellt sätt, där livsmedelshanteringen är högprioriterad och där människorna som tar del av maten behandlas med respekt och värdighet. Det är dags att ändra synen på maten som kastas i onödan, från avfall, till resurs och börja utnyttja den därefter.